

تکنولوژی اطلاعات در دانشگاه‌های ایران

پدید آورندگان

دکتر رضا فاضلی

(عضو هیأت علمی و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز)

دکتر مهرداد نوابخش

(عضو هیأت علمی و استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات)

نشر علم

تهران - ۱۳۹۳

سرشناسه	: نوابخش، مهرداد،
عنوان و نام پدیدآور	: تکنولوژی اطلاعات در دانشگاه‌های ایران / پدیدآورندگان مهرداد نوابخش، رضا فاضلی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر علم، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۸۸ ص.
شابک	: 978-964-224-675-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات -- ایران
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران
شناسه افزوده	: فاضلی، رضا، ۱۳۴۳ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۸ت۸۷/۳۰/۲HDD
رده بندی دیویی	: ۳۰۳/۴۸۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۳۱۸۲۴

نشر

تکنولوژی اطلاعات در دانشگاه‌های ایران

پدیدآورندگان: دکتر مهرداد نوابخش - دکتر رضا فاضلی

صفحه آرا: لیلا حائری مهریزی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۵۰ جلد

چاپ و صحافی: رامین

لینوگرافی: باختر

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۲۴-۶۷۵-۵

خیابان انقلاب - خیابان دوازده فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری

بن بست گرانفر پلاک ۴ تلفن: ۶۶۴۱۲۳۵۸

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۳	بخش اول: طرح کتاب
۱۵	فصل اول: بیان و ضرورت و اهمیت تحقیق
۱۵	۱-۱-۱ مقدمه
۱۶	۱-۱-۲ تعریف فن آوری و فن آوری اطلاعات
۱۸	۱-۱-۳ اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۸	۱-۱-۴ مطالعه و بررسی فن آوری اطلاعات و تأثیر ابعاد اجتماعی و فرهنگی آن در دانشگاه‌های ایران
۲۰	۱-۱-۵ نقش اطلاعات در فرآیند تصمیم‌گیری موثر
۲۱	۱-۱-۶ نقش اطلاعات در توسعه جوامع
۲۲	۱-۱-۷ اطلاعات و فقر اطلاعاتی
۲۴	۱-۱-۸ توسعه و اطلاعات
۲۸	۱-۱-۹ زیربناهای اطلاعاتی و فرهنگی
۳۲	۱-۱-۱۰ بررسی جایگاه و وضعیت موجود نظام اطلاع‌رسانی در ایران
۳۶	۱-۱-۱۱ الف: نقاط ضعف در گردآوری و تولید اطلاعات
۳۶	ب: نقاط ضعف در سازماندهی اطلاعات
۳۶	ج: نقاط ضعف در اشاعه اطلاعات
۳۷	۱-۱-۱۲ وضعیت نظام ملی اطلاعات در کشورهای پیشرفته، در حال توسعه
۳۷	۱-۱-۱۳ مالزی
۳۸	۱-۱-۱۴ دانمارک

۳۸	۱-۱-۱۵ سنگاپور
۴۰	۱-۱-۱۶ متروورسیتی در آمریکا
۴۰	۱-۱-۱۷ همکاری با دیگر کتابخانه‌ها
۴۰	۱-۱-۱۸ آموزش حرفه‌ای
۴۱	۱-۱-۱۹ آموزش مدیریت
۴۱	۱-۱-۲۰ آموزش سواد اطلاعاتی
۴۱	۱-۱-۲۱ همکاری با کتابخانه‌ها در سراسر ایالت
۴۱	۱-۱-۲۲ توسعه توان هیئت علمی
۴۲	۱-۱-۲۳ مرکز نگارش
۴۲	۱-۱-۲۴ کالج متروپولیتن
۴۳	۱-۱-۲۵ پژوهش (ویژگی‌های پژوهشگران)
۴۳	۱-۱-۲۶ سنجش
۴۳	۱-۱-۲۷ همکاری در زمینه‌ی علوم بهداشتی
۴۳	۱-۱-۲۸ اقدامات مربوط به بیمارستان‌ها
۴۴	۱-۱-۲۹ کمک هزینه تحصیلی سیستم مدیریت اطلاعات پیشرفته مشترک
۴۴	۱-۱-۳۰ همکاری در محیط دانشگاهی
۴۴	۱-۱-۳۱ دانشجویان
۴۵	۱-۱-۳۲ تکنولوژی اطلاع‌رسانی
۴۶	۱-۱-۳۳ پراکنندگی جغرافیایی اطلاعات
۴۶	۱-۱-۳۴ انبوهی اطلاعات
۴۶	۱-۱-۳۵ سرعت روزآمدی
۴۷	۱-۱-۳۶ تنوع موضوعی و بین رشته‌ای
۴۷	۱-۱-۳۷ تنوع زبانی
۴۷	۱-۱-۳۸ اخص‌گرانی
۴۷	۱-۱-۳۹ ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی پژوهشگران دانشگاهی در کشورهای اسلامی جامعه مدنی، جامعه اطلاعاتی، جامعه اسلامی دانشمندان، جستجوی اطلاعات، و خدمات مرجع
۵۰	

- ۴۰-۱-۱ ارتباطات علمی ۵۲
- ۴۱-۱-۱ ارتباطات غیر رسمی ۵۳
- ۴۲-۱-۱ تحقیقات کل نگر و خدمات کاربر مدار ۵۶
- ۴۳-۱-۱ جامعه مدنی ۵۹
- ۴۴-۱-۱ نظریه وحدت طلبانه "ارتباط به مثابه زیست بوم" ۶۱
- ۴۵-۱-۱ ابعاد زیست بومی روابط بین المللی ۶۵
- ۴۶-۱-۱ جامعه مدنی و جامعه اطلاعاتی؛ اجتماع طلبی ۶۸
- ۴۷-۱-۱ جوامع اسلامی و رشد فن آوری های ارتباطی ۷۲
- ۴۸-۱-۱ جامعه اطلاعاتی و جامعه اسلامی ۷۶
- ۴۹-۱-۱ فن آوری و دانشگاه ۸۰
- ۵۰-۱-۱ کتاب دیجیتال و تأثیر آن بر دانشگاه مجازی ۸۳
- ۵۱-۱-۱ مدل های گوناگون دانشگاه های آینده ۸۴
- ۵۲-۱-۱ جامعه اطلاعاتی امروز ۸۸
- ۵۳-۱-۱ مقدمه ۹۰
- ۵۴-۱-۱ تعریف جامعه اطلاعاتی ۹۱
- ۵۵-۱-۱ مسائل اساسی جامعه اطلاعاتی در ایران ۹۳
- ۵۶-۱-۱ فایده جامعه اطلاعاتی برای ایران ۹۵
- ۵۷-۱-۱ نگرش نوین به زیر ساخت های اطلاعاتی در ایران ۹۷
- ۵۸-۱-۱ استراتژی دولت جمهوری اسلامی ایران در بنیاد جامعه اطلاعاتی ۹۸
- ۵۹-۱-۱ نتیجه گیری ۱۰۰
- ۶۰-۱-۱ نیازهای جامعه اطلاعاتی ۱۰۱
- ۶۱-۱-۱ ابزارهای اطلاعاتی ۱۰۱
- ۶۲-۱-۱ جامعه مخاطبین (اس. دی. ای) ۱۰۴
- ۶۳-۱-۱ رویکردهای اطلاعاتی و خصایص اطلاعات در عصر حاضر ۱۰۵
- ۶۴-۱-۱ ابعاد اجتماعی و فرهنگی فن آوری اطلاعات ۱۰۷
- ۶۵-۱-۱ سواد اطلاعاتی ۱۱۰

- ۱۱۲..... ۱-۱-۶۶ اطلاع‌رسانی گزینشی
- ۱۱۶..... ۱-۱-۶۸ جامعه اطلاعاتی ایران ضرورت‌ها، قواعد، زیر ساخت‌ها و مسایل
- ۱۲۹..... ۱-۱-۶۹ تکنولوژی‌های جدید و اطلاع‌رسانی در ایران
- ۱۳۳..... ۱-۱-۷۰ استفاده از تکنولوژی‌های جدید اطلاع‌رسانی به چه منظور؟
- ۱۷۱-۱-۱..... نمونه‌هایی از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی با تاکید بر تکنولوژی‌های جدید اطلاع‌رسانی
- ۱۳۹..... ۱-۱-۷۲ روند کتابخانه در ایران
- ۱۴۱..... ۱-۱-۷۳ آموزش اطلاع‌رسانی
- ۱۴۵..... ۱-۱-۷۴ سیاست ملی اطلاعات
- ۱۴۶..... ۱-۱-۷۵ طراحی شبکه
- ۱۴۸..... ۱-۱-۷۶ کامپیوتری کردن کتابخانه‌ها
- ۱۴۸..... ۱-۱-۷۷ پردازش اطلاعات در زبان فارسی
- ۱۴۹..... ۱-۱-۷۸ پایگاه‌های اطلاعاتی کتاب شناختی
- ۱۵۰..... ۱-۱-۷۹ ماشینی کردن کتابخانه
- ۱۵۱..... ۱-۱-۸۰ چاپ و انتشار
- ۱۵۳..... ۱-۱-۸۱ صدا و سیما
- ۱۵۴..... ۱-۱-۸۲ ارتباط از راه دور
- ۱۵۵..... ۱-۱-۸۳ نتیجه
- ۱۵۶..... ۱-۱-۸۴ جهانی شدن و تاثیر آن بر آزادسازی اطلاعات
- ۱۵۹..... ۱-۱-۸۵ بررسی داده‌های کمی از حوزه اطلاعات در صحنه جهانی
- ۱۶۳..... ۱-۱-۸۶ منابع و مآخذ فصل اول
- ۱۶۹..... فصل دوم: چارچوب نظری تحقیق
- ۱۶۹..... ۱-۲-۱ چارچوب نظری پژوهش
- ۱۷۴..... ۱-۲-۲ ویژگی‌های خاص شایستگی شبکه‌ای
- ۱۷۵..... ۱-۲-۳ مدلی از شایستگی شبکه‌ای
- ۱۷۷..... ۱-۲-۴ تلاش ما نهایتاً

۱۷۸.....	۱-۲-۵ پارادام‌های اطلاع‌رسانی
۱۸۰.....	۱-۲-۶ بنیان عمومی نظری: از مارکس به بعد
۱۸۴.....	۱-۲-۷ مارکس و مید
۱۸۵.....	۱-۲-۸ چارچوب نظری بلومر در جامعه‌شناسی معرفت
۱۸۸.....	۱-۲-۹ مارکس و بلومر در فلمرو جامعه‌شناسی معرفت
۱۸۹.....	۱-۲-۱۰ لزوم شرایط ساختاری و تجربه اجتماعی در تشکیل معرفت و آگاهی
۱۹۱.....	۱-۲-۱۱ نظریه در هم‌تنیدگی کنش و کنش پیوسته
۱۹۴.....	۱-۲-۱۲ خصائص پنج‌گانه کنش پیوسته
۱۹۸.....	۱-۲-۱۳ اهداف تحقیق
۱۹۹.....	۱-۲-۱۴ فرضیات تحقیق
۲۰۰.....	۱-۲-۱۵ محدودیت‌ها و تنگناهای تحقیق
۲۰۱.....	۱-۲-۱۶ (جدول شماره ۱) مکاتب، نظریه‌ها و قضایا و آگزیسم‌ها و فرضیه‌های استخراجی از آنها
۲۰۳.....	۱-۲-۱۷ (جدول شماره ۲) مکاتب، نظریه‌ها و قضایا و آگزیسم‌ها و فرضیه‌های استخراجی از آنها
۲۰۴.....	۱-۲-۱۸ جدول ۳ مکاتب، نظریه‌ها، قضایا و آگزیسم‌ها و فرضیه‌های استخراجی از آنها
۲۰۴.....	۱-۲-۱۹ منابع و مآخذ فصل دوم
۲۰۷.....	فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق
۲۰۷.....	۱-۳-۱ روش تحقیق
۲۰۷.....	۱-۳-۲ فرا تحلیلی به‌عنوان روش تحقیق
۲۰۸.....	۱-۳-۳ روش عوامل بحران
۲۰۸.....	۱-۳-۴ روش ترکیب نتایج
۲۰۹.....	۱-۳-۵ روش بیزین
۲۱۱.....	۱-۳-۶ چشم اندازه‌هایی بر وب‌سنجی به‌عنوان روش ویژه تحقیق در زمینه اینترنت
۲۱۹.....	۱-۳-۷ مطالعات عوامل تأثیرگذار وب
۲۲۲.....	۱-۳-۸ کشف دانش و ردیابی موضوع روی وب

۲۲۴.....	۱-۳-۹ نظریه نمودار و وب.....
۲۲۵.....	۱-۳-۱۰ شبکه‌های جهان کوچک.....
۲۲۷.....	۱-۳-۱۱ پیوندهای متقاطع (عرضی).....
۲۲۸.....	۱-۳-۱۲ ملاحظات روش شناسی.....
۲۳۰.....	۱-۳-۱۳ تحلیل مسیر و دانش عمومی کشف نشده (ناشناخته ۹۰).....
۲۳۲.....	۱-۳-۱۴ ردیابی موضوع.....
۲۳۳.....	۱-۳-۱۵ اطلاع‌رسانی گزینشی.....
۲۳۴.....	۱-۳-۱۶ تفکر اولیه: جایگاه اطلاعات در تصمیم‌گیری.....
۲۳۸.....	۱-۳-۱۷ ساخت سیستم.....
۲۴۶.....	۱-۳-۱۸ اخص‌گرایی.....
۲۴۸.....	۱-۳-۱۹ نیازهای جامعه اطلاعاتی.....
۲۴۹.....	۱-۳-۲۰ ابزارهای اطلاعاتی.....
۲۵۲.....	۱-۳-۲۱ جامعه مخاطبین (اس. دی. ای).....
۲۵۲.....	۱-۳-۲۲ فرآیند (اس. دی. ای).....
۲۵۳.....	۱-۳-۲۳ رویکردهای اطلاعاتی و خصایص اطلاعات در عصر حاضر.....
۲۵۳.....	۱-۳-۲۴ خودکارسازی (۲۲).....
۲۵۳.....	۱-۳-۲۵ کیفیت‌گرایی.....
۲۵۴.....	۱-۳-۲۶ اطلاعات ناب.....
۲۵۴.....	۱-۳-۲۷ جلوگیری از ریزش کاذب.....
۲۵۵.....	۱-۳-۲۸ اطلاع‌رسانی گزینشی.....
۲۵۶.....	۱-۳-۲۹ جدول اطلاعات، ویژگی‌ها، مشکلات و راه‌حل‌های اشاعه اطلاعات.....
۲۵۷.....	۱-۳-۳۰ ابعاد اجتماعی و فرهنگی اطلاعات در جامعه شبکه‌ای در عصر اطلاعات.....
۲۶۰.....	۱-۳-۳۱ جامعه اطلاعاتی شبکه‌بندی شده فردا.....
۲۶۲.....	۱-۳-۳۲ توصیف جامعه اطلاعاتی شبکه‌بندی شده.....
۲۶۴.....	۱-۳-۳۳ فن‌آوری‌های ارتباطی.....
۲۷۱.....	۱-۳-۳۴ فن‌آوری‌های رایانه‌ای.....

۲۷۳.....	۱-۳-۳۵ زبان ارتباطات ماشینی.....
۲۷۵.....	۱-۳-۳۶ مدیریت دانش و اطلاعات.....
۲۷۹.....	۱-۳-۳۷ یافته‌های پژوهش.....
۲۸۶.....	۱-۳-۳۸ جامعه اطلاعاتی و حقوق انسانی.....
۲۹۱.....	۱-۳-۳۹ حقوق مدنی، جامعه معرفتی پایدار و جامعه اطلاعاتی.....
۳۰۳.....	۱-۳-۴۰ گسترش اینترنت در ایران.....
۳۰۴.....	۱-۳-۴۱ منابع و مآخذ فصل سوم.....
۳۰۷.....	بخش دوم: یافته‌ها و پیشنهادات.....
۳۰۹.....	فصل چهارم: عملیات میدانی جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۳۰۹.....	۲-۴-۱ عملیات میدانی جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها.....
۳۰۹.....	۲-۴-۲ مراجعان به سایت اینترنتی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی.....
۳۰۹.....	۲-۴-۳ اساتید، کارکنان، دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز مراجعه کننده به سایت اینترنتی.....
۳۱۳.....	
۳۱۹.....	۲-۴-۴ دانشجویان علوم پزشکی آموزش دیده با کاوش در پایگاه اطلاعاتی مدلاین.....
۳۲۷.....	۲-۴-۵ تنگناهای اجتماعی - فرهنگی فن‌آوری اطلاعات در دانشگاه‌های ایران.....
۳۵۱.....	فصل پنجم: یافته‌ها و پیشنهادات تحقیق.....
۳۵۱.....	۲-۵-۱ یافته‌ها و پیشنهادات.....
۳۵۳.....	الف) سرمایه‌گذاری در تکنولوژی جدید خصوصاً کامپیوتر در سازماندهی مدارک موجود در کتابخانه.....
۳۵۳.....	۲-۵-۲ ب) سرمایه‌گذاری در استفاده از بانک‌های اطلاعاتی پیش ساخته به صورت Online و دیسک‌های نوری.....
۳۵۸.....	۲-۵-۳ پیشنهادات تحقیق.....
۳۶۹.....	۲-۵-۴ استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی.....
۳۷۱.....	۲-۵-۵ منابع و مآخذ فصل پنجم.....

پیشگفتار

جامعه دانشگاهی ایران بر بنیان فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی و با بهره‌گیری از فن‌آوری اطلاعات در پی استفاده از دانش روزآمد جهان است اما این جامعه برخی از مسایل و مشکلات را با خود دارد از جمله گستردگی سرزمین و پراکندگی مراکز شهری و روستایی و همچنین پایین و یا عدم داشتن سواد اطلاعاتی در بین هموطنان و همچنین نقص زیر ساخت‌های فن‌آوری و نرم‌افزاری از جمله آن است جامعه دانشگاهی ایران پایه‌های ایجاد جامعه اطلاعاتی را در جامعه ایرانی بنیان می‌گذارد.

جامعه اطلاعاتی که ریشه در فرهنگ اسلامی ایران داشته با کتب دینی از طریق مساجد و اماکن مقدسه و حوزه‌های علمیه در بطن فرهنگ و جامعه ایران ایجاد و گسترش یافته و با زبان شفاهی سینه به سینه منتقل شده است بنابراین نخستین شیوه یافتن اطلاعات از اعتقادات دینی شکل گرفته اما اکنون با استفاده از فضای سایبر و امکان استفاده از دنیای مجازی توسط جوانان و جامعه علمی شکل نوینی برای ایجاد و گسترش جامعه اطلاعاتی به وجود آمده و به سرعت وب سایت‌ها، پایگاه‌ها، خبرگزاری‌ها و کتابخانه‌های مجازی خود را با تحولات جهانی هماهنگ می‌کند این کتاب سعی بر آن دارد تا ابعاد فرهنگی و اجتماعی این فن‌آوری را در جامعه دانشگاهی ایران بررسی و در پایان یافته‌ها و پیشنهادات همپای مسایل ارایه شود. در این کتاب سعی بسیار کرده‌ایم که اطلاعات روز در حوزه مورد مطالعه را جمع‌آوری نموده و ارایه دهیم اما این اثر نیز همانند سایر آثار انسانی مطمئناً بدون کم و کاست نخواهد بود و لذا در این فرصت از کلیه خوانندگان، دانش پژوهان درخواست داریم تا از نقطه نظرات خویش ما را محروم ننموده و با انعکاس آن بر غنای اثر بیافزایند پیشاپیش از مساعدت شما عزیزان نیز نهایت تشکر و امتنان خویش را اعلام می‌داریم و بی‌صبرانه منتظر نقطه نظرات اصلاحی شما هستیم.